

Պ Ա Յ Մ Ա Ն Ք

Տարեկան գին 4. Պոլսոյ եւ գաւառաց համար 6 մէկիս 4 եցանսեայ 3
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 2 դուռ է. արեւի անգամներու համար սակարկութիւն կը լինի :

Օ Ր Ա Գ Ե Ր

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Պ Ա Յ Մ Ա Ն Ք

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ եւ այլ գրութիւն պէժ է ուղղել Մ. Յ. Մէլիքեան, Պապր Ալի ճաստիսի քիւ 20 Տ. ձիվէլէկեան է-Ֆէնիի տպարանը :

Տէր և Տնօրէն Մ. Յ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ

20 Դարա

Խմբագիր Բ. ՊԱՂԱՅԵԱՆ

4. ՊՈԼԻՍ 8 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Դ Ի Տ Ա Կ Ա Ն

Ի

Շէշֆիլդէն - Կոմիտի Կէն

Թէ չիղօֆիդը կամ ապրիլի դուր- ծանարաւորութիւնը պատճառն են ամենայն փոխադրական և վարակիչ ակտիւ՝ այնպիսի տեսութիւն (theorie) մ'է, որով միայն կրնան այդ ակտիւ ամեն երեւոյթքն ու գաղտնիք բացատրուիլ :

Նախ, թխման (incubation) շրջանն մի քանի օր տեսութեամբ կը բացատրուի, թխման այն միջոցն է որ կ'անցնի ակտիւ թոյնն առնելուն և ակտուոր լինելուն միջև : Առողջ անհատ մի հիւանդի մի քով կ'երթայ և ժամեր, օրեր կամ շաբաթներէ յետոյ, ըստ հիւանդութեան, նոյն հիւանդութեամբ կը բռնուի : Այս ժամանակամիջոցն այն է՝ որում պէտք ունի չիղօֆիդն մարմնոյն մէջ բազմանալու համար :

Երբեք, վարակիչ հիւանդութեան օգտագործելով տեղեւորութիւնն դիւրահասկանալի է նոյն տեսութեան համար : Զերմի զանազան տեսակներն, օրինակի համար, կը տեսնեն այսքան կամ այնքան օր և կը մարին, զի, կրնանք ըսել, չիղօֆիդներն կը ջնջուին, կ'արտաքուսն մարմնոյն մէջէն, կը տարա- նան սերնդէ սերունդ, կարեւոր անունքն կամ պայմաններն իրենց գոյութեան կը սպառնան կամ կը փոխուին, կամ կը ժողովին մարմնոյն այս կամ այն գործարանի կամ հիւանդի մէջ անդործութեան և թմրութեան դատապարտուած :

Երբեք, ինքնապատուաստումով (auto-inoculation) դէպքերն կը բացատրուին : Ռօզէնպալն անցեալ օգոստոսեան Գերմանական բժշկաց ժողովոյն մէջ ի Մակտեպուրի խօսեցաւ այն չիղօֆիդներու վերայ, որք դեր կը կատարեն վերաբու- ժական վարակիչ հիւանդութեանց մէջ : Այդ գործարանաւորութեանց հինգ տեսակներն դատած է, որոց մի տեսակին նկատմամբ կը հաս- տատէ թէ, իւր ոսկեղոյն դեղնու- թիւն կորուսանելով սեւեւալէ և բու- յորովին չորնալէ երեք տարի յետոյ կրնայ վերադառնալ ի կեանս : Այս գիտողութիւն կը բացատրէ ու- կրային բորբոքման ինքնապատ- ուաստման դէպքերն : Ոսկրային բորբոքումն (periostite, osteite) որ այս չիղօֆիդներէն կը պատ- ճառուի, կրնայ դարձ ընել և շա- րակի առաջին բժշկութեն 10, 20 և մինչև 40 տարի յետոյ, Թորթալտի դէպքերու մէջ նոյնն կը պատահի երբեմն : Թորթալտէն կը բժշկուի ուր, և շատ ժամանակ յետոյ նորէն կը բռնուի նոյն ակ- տիւ :

Թորթալտածին պատիւներն, որք ամփոփուած կամ բանտար- կուած էին թորթի մի մասին կամ ակտիւ հաւաքման մի մէջ, կ'ա- զատին կերպիւ իմն, կը բազմանան և հիւանդութիւնն կը վերսկսի : Գոօֆէսէօն Ժարու անցեալ ամառ ասոր մէկ օրինակին ցուցուց հիւան- դանոցին մէջ :

Զբոսող, ակտուածին տարեր բու- յոր արիւնն թունաւորելու և յան- հունս բազմապատկուելու բնու- թիւնն՝ ակտուածական իրողու- թիւն մ'է, որ միայն նոյն տեսու- թեամբ ըմբռնելի է : Տարբարանա- կան և կենդանական թոյներն ի- ընց քանակին համեմատ արդիւնք կ'ունենան : Կան թունաւոր շիւ- թեր, որք դեղաբանական չափով գործածուելով՝ օգտակար կը լինին, և որքան տեղի անցնի այդ չափն այնքան աւելի փաստակար կը լինին : Սակայն վարակիչ ակտուածին տարեր ներկայութիւնն է միայն էական, նորա քանակին որքան փոքր, որքան աննշմարելի ալ որ լինի, բաւական է հիւանդութիւնն յառաջ բերելու : Աւելին կայ, հիւանդ մի իւր ակ- տուածին տարրէ՝ յանհունս վտար մաս մի կը հաղորդէ առողջին, սա կը հիւանդանայ և իւր կարգին կը վարակէ ուրիշ մի կամ ուրիշներ : Կենդանեաց վերայ կատարուած փորձեր եւս նոյնն ապացուցած են : Septicemie կոչուած հիւանդու- թեան տարրէն ներմոծելով կեն- դանոց մի մէջ, զայն կը վարակեն նոյն հիւանդութեամբ : Երբեք սոյն կենդանոց արիւնէն յոյժ փոքրիկ քանակ մի պատուաստելով առողջ կենդանոց մի, զայն ևս հիւանդ կը- նեն մի և նոյն սպտկութեամբ : Երբեք յաջողեալ կան պատուաստ- մամբ հիւանդութիւնն կրնայ վա- րակել կարգ մի կենդանիներ : Արդ, ակտուածին տարեր յանչափս փոքր մասնակն այսպէս յանհունս բազ- մապատկին դիւրեմբռնելի է այն տեսութեամբ թէ այդ տարր ապրիլ գործարանաւորութիւն մ'է, և հե- տեւապէս ընդունալ սերնդեամբ բազմանալու արագ :

Սակայն պէտք է որ հաւանա- կանութեան այս դորաւոր փաստե- րն յենուն փորձոյ վերայ : Գործը պարտին հաստատել հետեւեալ կէ- տերն : 1. Թէ այս կամ այն վա- րակիչ հիւանդութեան մէջ հիւան- դին արիւնն կամ հիւսկէնք, որք հիւանդութեան մասնաւոր կայանն են, կը ներկայացունեն չիղօֆիդ- ներ : 2. Թէ այս ինչ տեսակի չիղօֆիդ- այս ինչ հիւանդութեան մէջ փշ- կը դառնուի : 3. Թէ այդ չիղօֆիդ- չիւանդութեան հիւանդութիւնն չը կայ : 4. Թէ այդ չիղօֆիդ կը դըռ- նուի միայն այդ և ոչ այլ հիւան- դութեան մէջ : 5. Թէ այդ չիղ- օֆիդներու պատուաստումն ինքնին բաւական է այդ յատուկ ակտ յա-

ռաջ բերելու առողջին վերայ : Այս վերջին կէտ ի սպառ կը հերքէ այն առարկութիւն թէ չիղօֆիդը կըը- նայ հիւանդութեան արդիւնքն ի- նիլ և ոչ պատճառ :

Այս հնդեակ կէտեր հաստատ- ուած են քննութեամբ և փորձովք ոչ սակաւ վարակիչ հիւանդու- թեանց համար և ոչ եւս հնար է տարակուսիլ նոյս մի քրոպական ծագման նկատմամբ : Կան դեռ վարակիչ հիւանդութիւններ, որոց մասին ապացուցումն տկար կամ անկատար է տակաւին, սակայն տարակոյս չկայ որ գիտութիւնը պիտի հասնի վաղ կամ անադան կատարեալապէս ապացուցանելու նո- յա չիղօֆիդական ծագումն : Եւ արդարեւ ամեն տարի մի քանի հիւանդութեանց չիղօֆիդական ծագումն ի լոյս կը բերէ : Այս տա- րի թորթալտութեան (pneumonie) և հետախտի (cholera) մասին այդ ա- պացուցութիւն տեղի ունեցաւ : Չենք կրնար հոս մի առ մի խօսիլ այն ամեն հիւանդութեանց վերայ, որք այս կարգին կը վերաբերին, ուստի դժ պիտի լինի մի քանի օրինակներ յիշելով :

Վերադարձ ջերմն (fièvre récur- rente) կը պատճառուի սրկալէ տե- սակէն չիղօֆիդէ մի, որպէս գըտ- նուած է նախ Օպէսմիէտէ 1873ին : Այս ջերմի առաջին շրջանը կը տե- լէ սովորաբար իւր մի եօթներեկ, և այս շրջանի մէջ արիւնը մանրա- ցուցական քննութեան ենթարկ- ուելով կը ներկայացնէ այդ յա- տուկ չիղօֆիդներ : Սոքա բացա- կայ են յաջորդող եօթներեկն մէջ, յորում հիւանդը ջերմէն ազատ է : Շիղօֆիդներու առաջին սերնդէն մնացածն լաւութեան այս եօթնե- կի մէջ կը զտրանայ և ջերմի երկ- րորդ շրջան մի կը սկսի, թէեւ նը- լազ ստատիկ և նուազ երկարատե- է այս անգամ ջերմն : Եւ եթէ եր- րորդ կամ չորրորդ վերադարձներ լինին, ինչպէս կը լինին երբեմն, զամ քան զդամ կը նուազի ջերմն սաստն և տեւն : Այս չիղօֆիդե- րու պատուաստումն առողջին եւս պատճառած է նոյն ջերմն :

Հասարակ ջերմն (impaludisme) ունի իւր ուրոյն չիղօֆիդն, որ սրի- ուալէներու կը մերձենայ : Լալլուան դեղով զայն սիւլֆադ տը գինիին լուծման մէջ, տեսած է որ չիղ- օֆիդն իւր շարժումներ կը կորու- սանէ և իւր ձեւ կը փոխուի : Այս փորձն ըրած է նաև Բարիլի Բու- ժարանական Ընկերութեան (So- ciété thérapeutique) առջև 1882 ին : Ուսպէն, Բարիլի բժշկական վարժարանին վարդապետներէն մին, առաջինն եղած է ճանաչելու թէ ակտաներու միջոցներն հաւաքուող սպիտակաթոյր նիւթն կը պարու- նակէ բազմատեսակ չիղօֆիդներ : Գերմանացին Միլլէր կը հաստատէ

նոյն, և կը կարծէ թէ այս փոք- րիկ էակներ շատ կարեւոր դեր մի կը կատարեն ակտաներու փոտ- թեան մէջ : Այս առթիւ յիշենք ընթերցողաց, եթէ չեն ցաւիր, թէ մարդն ալ թունաւոր կենդանեաց կարգէն է : Մարդկային թուքն պատուաստուելով կենդանեաց՝ հի- ւանդութիւն և ջերմ յառաջ բե- րած է, չնորհիւ չիղօֆիդներուն որք կը գտնուին թուքին մէջ :

Գոյն Գերմանացին, անցեալ յու- լիսին ի Պէրլին, յոյժ հետաքրքրա- կան ճառ մի խօսեցաւ հետախտի ակտուածին տարեր վրայ, և իւր եր- կոր փորձերու և քննութեանց արդիւնքն հաղորդեց բժշկաց Ժո- ղովոյ մի, ուր յատկապէս հրաւիր- եալ էր : Հաստատեց Գոյն թէ ըս- տորակիտի ձեւով պատկ մ'է (bac- cille-virgule) հետախտածին գործիչն (agent), որոյ նկատմամբ յոյժ կա- բեւոր ծանօթութիւններ տուաւ : Դատանանք յիշելով միայն թէ, ըստ փորձոյ յիշեալ աշխատահար- չակ բժշկին, հետախտածին չիղ- օֆիդն ջրի միջնորդութեամբ կը տարածուի, և չորութեան մէջ կը մեռնի : Հետեւեալ ըմպելի և լուացքի ջրոյ մասին զգուշութիւն- ներ ձեռք առնուլ է, երբ հընտ- ախտ կայ : Եւսացումն բաւական է թէ՛ հետախտածին, թէ՛ թիֆոյա- ծին և այլ ամենայն չիղօֆիդներն մահացունելու, ուստի լաւ մի ե- ուացեալ ջուր գործածելու է : Գոյն ցուցուց նաեւ թէ պատկ-վիւկիւկն կը մեռնի ստոմաքային հիւթին մէջ, որ թթու է քիմիապէս, եւ հետեւապէս անոր վտանգն այն ան- հատներու համար է մանաւանդ, որոց ստամոքսն և մարսողութիւնն առաւել կամ նուազ խանգարեալ վիճակի մէջ են, այնպէս որ երբ պատկն միանգամ ստամոքսէն ողջ ելնելով աղեաց ալքալին միջավայրն հասնի, հոն կը բազմանայ եւ հի- ւանդութիւնն յառաջ կը բերէ : Դիւրին է մակարեւել թէ հետախ- տի ժամանակներ երկրորդ զգու- շութիւնն, զոր երբեք զանց առնե- լու չենք, է կատարեալ խնամք մի մարսողութիւնն լաւ վիճակի մէջ մըշտ պահելու :

Տոքթօր Օֆրէլիթ Գերմանա- ցին այս ամառ Գերմանական բժշ- կաց ժողովոյն մէջ կը հաստատէր թէ croup և diphthérie, որք ցարդ- տարբեր ակտեր ճանչուած են, նոյն հիւանդութիւնն են, և անոնց նոյնութիւնն հաստատելու համար իւր առաջին փաստն էր այն թէ՛ երկուքին մէջ ևս միևնոյն չիղօֆի- դն կը գտնուի : Թորթալտի չիղօֆիդական ծա- գումն մասնաւոր ուշադրութեան առնուլ արժան էր, սակայն ֆայդ- ահաւոր ակտին վերայ յատուկ յօդուած մի գրելու դիտաւորու- թիւն ունենալով՝ այս անգամ ա-

նունը միայն կը յիշեմ, տղայկանական ջերմին (fièvre puerpérale), արիւնափութեան (septicémie), կատարութեան (rage), ջերմամիզութեան (blennorrhagie), շարժման, ուռնահոտութեան, ծաղիկ, գաղիական արտի անուաններուն հետ, զանց ընելով այլ անուաններու յիշատակութիւնն, որոցմէ ժողովուրդը ոչինչ կը հասկնայ:

ՏՈՒՅԻՒՆ Մ. Ս. Գ.

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

—o—

Վեհ. Սուլթանն՝ ոստիկանութեան նախարար վսեմ. Բեհամիլ պէյի անձնակազմութիւնն և մատուցած նշանաւոր ծառայութիւնները գնահատելով՝ բարեհաճեցաւ Պալատի աստիճան շնորհել նմա:

—Նախկին Մեծ-Եպարքոս և արտաքին գործոց նախարար Արիֆի փաշա անցեալ շաբաթ կայսերական պալատն հրաւիրուելով, կայսերական սեղանին վրայ ճաշելու պատիւ ունեցաւ: Ն. Բարձրութիւնն ապա երկար խորհրդակցութիւն մ'ունեցաւ Վեհ. Սուլթանին հետ:

—Թէպէտ արտաքին գործոց նախարարի խորհրդականութեան պաշտօնին համար Բ. Դրան կողմէ չորս ընտրելեաց ցանկ մը մատուցուած է առ կայս. պալատն, սակայն պաշտօնական ակմբոց մէջ կը կարծուի թէ, այս կարեւոր պաշտօն դեռ ժամանակ մը թափուր պիտի մնայ: Մինչեւ որ վերջնական որոշում մը տրուի, արտաքին գործոց թղթակցութեան գիւնդին տնօրէն Բէֆէթ պէյ պիտի վարէ առժամապէս՝ արտաքին գործոց նախարարի խորհրդականութեան պաշտօնը:

—Երուսաղեմէն եկած լուրեր կը ծանուցանեն թէ, Ռուսիոյ կառավարութիւնն որոշեր է դպրոց մը հիմնել ի Պաղեստին: Այս դպրոցին մէջ պիտի ուսուցանուին արաբերէն և ռուսերէն լեզուներն և կրօնագիտութիւնը պիտի ուսուցանուի այս երկու լեզուներով:

—Կը հաւաստեն թէ, Սերպիոյ կառավարութիւնն առաջարկեր է Բ. Դրան հիւպատոսական պայմանագրութիւն մը կնքել, կայսերական կառավարութիւնը դեռ որ և է որոշում չէ տուած այս մասին:

—Մեր մասնաւոր տեղեկութեանց նայելով, կ'ըսէ Նեյրոյս, Բ. Դրան իրաւագէտ խորհրդականը հանրային մեծ կարեւորութիւն ունեցող կանոնագրութիւն մը յորինելու են վերաբերմամբ աղգայնութեանց ինքրոյն: Այս կանոնագիր կը բացատրէ և կը մեկնէ աղգայնութեանց կամ հպատակութեանց վերաբերեալ օրինաց զանազան յօդուածներն, որոց մեկնութիւնը դժուարութիւններ կը ներկայէր, և մասնաւորապէս այն յօդուածներն, որը հպատակութեանց փոփոխման և Օսմ. հպատակի մը հետ ամուսնացեալ օտարազգի կնոջ մը և կամ օտարազգի մը հետ ամուսնացեալ Օսմ. կնոջ մը ժառանգութեան կը վերաբերին, Յայտնի է թէ, այս վերջին կէտ միշտ առիթ կուտար վէճերու, Նոր կանոնագիրը նախարարաց խորհրդոյ քննութեան և հաւանութեան ներկայացուեր է:

—Քանի մը շաբաթ առաջ Թուրքերէն լրագիրը ծանուցին թէ, Բերայի նախորդ կառավարիչ Պահրի փաշա Ալիբեկեան Տրիպոլիոյ նահանգին մէջ ֆէզանի կառավարիչ պիտի անուանի: Մօնիթէօր Օրիանթալ ինչ ինչ զրոյցներու յիշուով

կը ծանուցանէ թէ, Պահրի փաշա նուազ հեռաւոր պաշտօնի մը պիտի կոչուի գաւառական վարչութեան մէջ:

—Մօնիթէօր Օրիանթալ կը ծանուցանէ թէ, «Պանք տը Բոնս-Գանդինթը» անուն դրամատան տնօրէնը, մայրաքաղաքիս հրապարակին վրայ գործող վիճակն ի նկատ առնելով, որոշեր են առաջարկել ընդհ. ժողովոյն որ ի մօտոյ ի նիստ պիտի դաւարուի, Կ. Պոլսոյ կեդրոնատեղին վազել: Կ'ըսուի թէ յիշեալ դրամատունը կամ Թեհալիոյ առանձնաշնորհեալ Պանքային հետ պիտի ձուլուի և կամ ընկերութեան կեդրոնատեղին Աթէնք պիտի փոխադրի Պանք տ'Աթէն անուամբ:

—Թէրէմանը Հագիդաթ կը ծանուցանէ թէ, Շիրքէթի Խայրիէի արտօնութեան պայմանագրում մէկ տարիէն կը լրանայ, և թէ ընկերութիւնն այժմէն սկսած է ձեռնարկներ ընել առ որ անկէ՝ նոր երկարաձգում մը ձեռք բերելու համար: Ընկերութիւնն այս անգամ հաշտարար կ'երեւի և յօտարութիւն կը յայտնէ եղեր վոսփորի շոգենաւուց անցագրները զեղչելու:

—Պոսեփա հրատարակեալ վաթան լրագիրը կը ծանուցանէ թէ, գետնածուխի ճօն հանք մը գտնուած է Էրզրոմ-Սուրի շրջակայները:

—Թարիք կը ծանուցանէ թէ, ծովային գործոց նախարարութեան արհեստական յանձնարարին նախագահ Միքիլիօս Մէհմետ փաշա Մահմուտէի ընկերութեան տնօրէն անուանած է:

—Առաւելաց անուաններուն վերայ Հալաբէի ունեցող սեղանաւորը 93 ստորագրութեամբ աղերսագիր մը մատուցին երէկ Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Սայիտ փաշայի և նորա մէկ օրինակն եւս նախարարաց հաղորդեցին, ինքերէնով որ Հալաբէի ունեցող վճարման համարանշար պատասխանեց յիշեալ սեղանաւորաց թէ, Ելմտական, Առեւտրական, Հանրային կրթական և Էլեգիֆի նախարարներէն բաղկացեալ յանձնախումբ մը պիտի քննէ զայս խնդիր:

—Երբեմն փարիզի Օսմ. զինուորական կցորդ գնդապետ Շաքիր պէյ՝ ուրբաթ օրն Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան քանի մ'երկրաշաղկապ հետ՝ վրանեա ուղեորեցաւ Սէլանիկի թղթատար շոգենաւով: Արդէն ծանուցած ենք թէ, այս յանձնախումբն Օսմ. և Սերալիական երկաթուղեաց միացման կէտերն որոշելու պաշտօն ունի:

—Աւստրիական դեսպան Պ. Բալիչէ՝ շաբաթ իրիկուն ուշ տուն Բ. Դուռն երթալով՝ տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Սայիտ փաշայի և Արտաքին գործոց նախարար վսեմ. Ասիմ փաշայի հետ:

—Կը յիշեն ընթերցողք թէ, Պէշիմիտի հրատարակիչ Պ. Լալլէյ Մակեդոնիոյ Օսմ. իշխանութեանց կարծեցեալ խաղաղութիւններ վերադարձ էր դուրսհանալանալի նըպատակաւ, և թէ իւր հրատարակութիւնը քաղաքական պայքարի մ'առիթ տուած էին Անգլիոյ խորհրդարանին մէջ, Թէպէտ Բ. Դուռն կատարելապէս վերահաս է այս մերենայութեանց իրական նպատակին, սակայն իւր խիղճն հանգուցանելու համար՝ հրաման տուած էր տեղական իշխանութեանց, որպէս զի իրաց վիճակին վրայ ճիշդ տեղեկագիր մ'ուղղեն առ ինքն, Այս տեղեկագիրն արդէն Ներքին գործ

ոց նախարարութեան ձեռքն հասած լինելով, բացորոշապէս կը հաստատէ թէ, Պ. Լալլէյի պատմած իրողութիւնը երեւակայական են, և թէ անդորրութիւն կը տիրէ Մակեդոնիոյ մէջ: Բայց, ինչպէս միշտ, Պուլլաք աւաղակախմբեր փորձ կը փորձեն Օսմ. սահմանագրութեան անցնել, և ընդհանրապէս կը ձեռքաւարտին կամ յետոյ կը մղուին Օսմ. ոստիկանութեան կամ զօրաց ձեռքը:

—Կը ծանուցուի թէ, կ'ըսէ ըսթ. թամպուլ, ուրիշ քանի մը փոփոխութիւնք եւս տեղի պիտի ունենան արտաքին գործոց նախարարութեան, ինչպէս նաեւ հիւպատոսաց մէջ:

—Ֆրանսական հիւպատոսարանի դատարանն իւր վճիռն արձակեց Սթամպուլ լրագրոյ տնօրէն Պ. Հանլիի կողմէ Ժուրնալ տը Բոնսթանթինոյ լրագրոյ տնօրէն Պ. Օտիպէրի և Լա-Ժոնքիէրի դէմ բացած դատին մէջ, Այս վերջնոց իւրաքանչիւրն 15 աւուր բանտարկութեան և 300 ֆր. տուգանաց դատապարտեցան:

Փափաքելի է որ լրագրապետաց միջեւ բացուած այս տեսակ դայթակղական դատեր վերջ գտնեն:

—Օսմ. Ընդհ. պարտուց վարչական խորհուրդը, կայսերական Գոմիսէր Նազիֆ Էֆէնտիի միջոցաւ Ելմտական նախարարութեան յանձնեց Հանրային Պարտուց վարչութեան վերջնական հաշիւները վերաբերմամբ 1882 յունուար 11/13-էն մինչեւ 1883 փետր. 16/28-ի իւր առաջին մատակարարութեան:

—Լոնտրայէն կը հեռագրեն թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնն հրաման ըրեր է քանդել Ասքապատի ամրութիւններն, և Մէրվի ու Սարաիսի բոլորտիքն ամրութիւններ կառուցանել:

—Սոֆիայէն դեկտ. 14 թուով առ Լա-Թիւրքի ուղղեալ թղթակցութիւն մը կ'ըսէ թէ, նախարարապետ Պ. Գարալէյիֆի ուղեւորութիւնն ի Բեդրասուրի՝ ուրիշ նպատակ չունի, եթէ ոչ Ալէքսանդր իշխանին դահլնէյցութիւնը պատրաստել, որուն պիտի յաջորդէ եղեր Տանիմաբայի թագաւորին կրտսեր որդին՝ վարորմար իշխանն, որ Ռուսիոյ կայսրուհւոյն եղբայրն է:

ՀԵՌԱԳԻՐ

Փարիզ 19 դեկտ. Մարքըսաք ծովապետն Արեւելից ֆրանսական նաւախմբին ընդհ. հրամանատար անուանեցաւ:

Վիեննա 19 դեկտ. «Պանք տ'Արոնթ» տը լա Պաս-Օթրիշ» անուն Պանքային տնօրէն Պ. Ժէնէր ինքընք սպաննեց իւր 2 միլիոն ֆիլորինի բաց մը թողով: Յիշեալ Պանքան վճարեց իրեն ներկայացեալ բոլոր փոխանակագրերը:

Մէլպուրն 19 դեկտ. Ջրոյց կը պտուտի թէ, Գերմանական դրօշակ պարզուեր է Նուվէ-Պրըմաներ, Նուվէ-Իուլանտ, Ամբրոթէ կղզեաց և Նոր-Կուէնայի հիւսիսային եղբայր մէկ մասին վերայ:

Թուրք 20 դեկտ. Այսօր արտաքինի փոփոխի մը ծագելով, ծովաւաճակի շոգենաւ մ'ընկղմեցաւ:

Նիւ-Եորք 20 դեկտ. Այսօր որբանոց մ'այրեցաւ և 100 ի չափ տղայը չնչահեղձ եղան:

ԱՋԳԱՏԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

—o—

Պատր. Տեղապահ Գեր. Տ. Գէորգ Մ. վարդապետ Ռուսուդըլեան, Հոգեւոյս Ս. Պատրիարք Հօր քառասնօրէն առթիւ, հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատոյց երէկ առաւօտ ի Մայր եկեղեցւոյ և համառոտ բայց աղբու դամբանական մը դրուատեց Հոգեւոյս Ս. Պատրիարք Հօր բարեմասնութիւններն և աղգային զանազան ծառայութիւններն: Մնահամար ժողովուրդ խոնած էր ի Մայր եկեղեցի և պատուարժան Դպրաց դասը խիստ արեւելե կանոնաւոր եղանակաւ կատարեց արարողութիւնը:

Յետ աւարտման Ս. Պատարագի, Պատարագիչ Հայր սուրբն՝ առաջնորդութեամբ քահանայից եւ Դպրաց՝ Հոգեւոյս Ս. Պատրիարք Հօր դերեզմանին վրայ հոգեհանգիստ կատարեց: Մայր եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդոյ անդամը խմբովին շրջապատած էին Հանգուցեւոյ դերեզմանն և Դպրաց դասն ոսկութեւ լայնուած խիստ ընտիր պսակ մը դրաւ դերեզմանին վրայ: Պատկին վրայ նկարեալ էին ընտիր բանուածքով Եպիսկոպոսական թագ, գաւաղան, աւետարան և գերեզման մը «Ձոն ի Դպրաց դասէ» վերտառութեամբ:

Աղգային նշանաւոր վաճառականներէն Շամտանճեան Մեծ. Գրիգոր Էֆի. անդրանիկ որդւոյն մկրտութեան հանդէսը կատարեցաւ երէկ Եֆէն-Գարուի եկեղեցին: Գեր. Խորէն Սրբազան Նար-Պէյ հանգիսաւոր Ս. Պատարագ մատոյց եւ Գեր. Հմայեալ Ս. Եպիսկոպոս Դիմաքսեան մկրտութեան հանդէսը կատարեց: Ներկայ էին Շամտանճեան եւ փանոսեան բարեհամբաւ դերեզատաններու անդամք, բաղմաթիւ Աղգային եւ Օտարաղգի պատուաւոր անձինք եւ Տիկնայր: Շամտանճեան Էֆէնտիի տունը մեծածախ եւ փառաւոր սեղան մը տրուեցաւ, ուր ներկայ էին Պատարագիչ Սրբազանը, Գեր. Հմայեալ Եպիսկոպոս, եւ Գեր. Վահան վարդապետ, եւ հրաւիրեալ պատուաւոր անձինք: Սեղանին վրայ Գեր. Խորէն Սրբազան շերտ բարեմաղթութիւններ ըրաւ Շամտանճեան եւ փանոսեան դերեզատաններու կենաց եւ բարօրութեանն ինչպէս եւ նորածին մանկան, որ Աւետիս Մանուկ—Հրանտ անուամբ յորձոր ջնցաւ:

Աղեքսանդր Էֆ. փանոսեան ի դիմաց Շամտանճեան և փանոսեան դերեզատանաց՝ շնորհակալութիւն յայտնեց հանգիսականաց որը իրենց ներկայութեամբ պատուած էին սոյն հանդէսը, Գրիգոր Էֆէնտիի կրտսեր եղբայր Տիրան Էֆէնտի ևս տոնեալութեամբ մը շնորհակալութիւն յայտնեց եկեղեցական Հայր:

Սոյ Սմեռ. Տ. Մկրտիչ Ս. Կալիթոյիկոս հեռագիր մ'ուղղելով ի Պատրիարքարան՝ կը հաստատէ Տիկին Նարկիկի ամուսնութեան վերաբերեալ տեղեկագիրն, որոյ բովանդակութիւնն արդէն հրատարակած ենք, եւ միանգամայն կը յայտնէ թէ, Եպիսկոպոս Տիկին Նարկիկ դատ պիտի բանան իրենց դէմ եղած զրպարտութեանց համար:

Կրօն. Ժողովն ինչ պիտի ընէ, կը հարցնեն մեզ բազում ընթերցողք:

Դաղաղեան վսեմ. Յակոբ փա-

չայլ կողմէ իւր եղբայրը Մեծ-
նշան էֆ. այսօր Պատրիարքարան
երթալով շնորհաւորեց Գեոր. Տե-
ղապապի Հօր ընտրութիւնը :

Մշտ Ս. Կարապետի վանուց մի-
աբանութեան կողմէ դեկտ. 9 թը-
ւով առ մեզ ուղղեալ մասնաւոր
հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ ,
Աղբ. վարչութեան հրահանգաց
համաձայն , վանահայրական ընտ-
րելեաց եռանուն ցանկը պատրաս-
տուելով , թղթատարութեան մի-
ջոցաւ յԱղբ. Պատրիարքարան շըր-
կուած է :

Վ. Ա. Ր. Ժ. Ա. Ր. Ա. Ն.

— 0 —

Ո՛ր կողմ դառնամք , ո՛ւր որ
ալ ըլլամք , եւ ի՞նչ տեսակ աղբե-
ցութեան ներքեւ ալ մտնեմք , մեր
պատմական դարաւոր կեանքը՝
մշտապէս վկայ մ'է իւր ստուգա-
պատում էջերովը՝ թէ Հայ պիտի
ապրիմք եւ այսուհետեւ , այդ ցա-
ւոց եւ վշտաց անուան ներքեւ ,
որ եւ միտքարութիւն իսկ է ,
Ուստի , լաւագոյն է որ այժմէն ,
եթէ ոչ չաւարարար , գէթ ան-
հատաբար խորհիմք եւ խօսիմք , եւ
ըստ կարի իմաստասիրեմք խորա-
գոյնս այն պայմանները , որ մեր
ճակատագրին կը զուգակցին , այն
պահանջին կատարելութիւններն՝
որ նորա դառնութիւնը կրնան ա-
մօքել :

Մեր տեսութիւնները հրապա-
րակելու համար՝ խորագիրներ չեն
պակսիր մեզ իւրարանջիւրցս , մի-
ռումն աղբային տեսութիւն . եւ
միւսումն աղբային շահեր , եւ մի-
ումն աղբային լեղու , եւ միւսումն
աղբային կրօնք , Պատմութիւն ,
այլովքն հանդերձ : Ըստ այսմ եւ
ես տեսութեանցս իբր խորագիր
ընտրելով վարժարան բառը , կրնամ
իւր շուրջը դեգերել ճրագին առ-
կայծ ճառագայթիցն առջեւ . մերթ
յայտ եւ մերթ յայնկոյս վարելով
գրչի ընթացքը . զի հոն աւանդի
ունիմք մատաղ սերունդը , ներկա-
յին խմորը , որ ապագային մար-
մինն է , աղբատիկ Աղբի մը յոյսը ,

որ մեր տանը հանգերձեալ լոյսն
է . . . :

Աղբ. հայրեւանդի խօսիմք այ-
սօր վարժարանաց վկայ ընդհան-
րապէս իբր նախաշաւիղ դնելով
զայն յառաջիկայ գրուածոցս՝ վար-
ժարան խորագրին ներքեւ :

Ա.

ԸՆԴՀ. ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ԶՎԱՐԺԱՐԱՆԱՅ

Մեծանձն ոգիներ լաւ տեսնելով որ
Աղբը զոհողութեանց ու անձնանու-
րութեանց մեծագուծին պէտք ունի ,
յանդգնապէս արիւթեամբ ձեռնար-
կեցին մասնաւոր վարժարանաց կաղ-
մութեան : Այս կարգի հաստատու-
թեանց օգուտն անժխտելի է , նաեւ
այն աղբեցութիւնը , որ կերպով իւր
դաստիարակութեան նպատակաւոր գղա-
ցում մը յառաջ կը բերէ : Այլ որովհե-
տեւ մասնաւոր վարժարանաց հիմնա-
դիրք՝ աղբին նոյն իսկ անկեղծութեամբ
ծառայելու համար պէտք ունին այն
գերանց գէթ 5/4 մասին , զորս մեր օ-
տարամիւ աղբայինք կը շուայէին օտար
վարժարանաց , բազում եւ բազմաթիւ
զոհողութեամբ հանդերձ չպիտի կա-
րենան ընել ինչ որ մեր ամենու ա-
կընկալութիւնն ու բաղձանքն է . քանի
որ անդին բերաւոր մանկունք , մա-
նաւանդ աղբին աղբատիկ դաւանները
բացը կը ման՝ դուրի բնաւին իւր-
սոյ :

Նոյնոյն այս վիճակը կը պարտա-
ւորէ զմեզ հարկաւորաբար ուշադրու-
թիւն ուղղել մեր թաղային վարժարա-
նաց , զի անոնք են՝ որ պիտի կարենան
ընել ինչ որ կ'ապաստուի ըստ ամենայն
իրաւաց . ասոնք են որ կոչուած
ծառայել Աղբին՝ իւր պիտոյիցն ու ա-
կընկալութեանց համաձայն :

Երբեք է թէ ցայսօր չտեսնուեցաւ
առ մեզ կեդրոնական մեծ ոյժ մը եւ
աղբեցութիւն , որ մեր Աղբ. վարժա-
րանաց զեկն ի ձեռին բռնելով՝ վարէր
դաստիարակութիւնը յօգուտ մեր ըն-
կերութեան եւ տառապեալ աղբի մը :
Բայց չեմք կարող արդարացնել Աղբ-
ոգւոյն անաշու առեւին տալու մեր
անհողութիւնը , աղբատիկ ժողովրդեան
մը քսակին եւ հին եկեղեցւոյ մը դրա-
մոյն առջեւ մեր անտարբերութիւնը :
Թող ըլլայ կեդրոնը զօրեղ կամ տկար ,
հողածու կամ անիոյթ , քանի որ ամեն
թաղ , սահմանադրական ապատու-
թեամբ , համարապատկան պարտա-
ւորութեանց հետ չծարդուած ունի
մատակարարութեան մեծ իրաւունքը ,

ի՞նչ արգելք ունի իբրեւ անկախութեան
խոչընդոտն՝ սողին դրամն օգտաւո-
տոյց ընել աղբային մանկուոյն . ո՞վ
կարգելու զինքն անկեղծ ողբով դու-
ծակցիլ իւր մատաղ սերնդեան դաստի-
արակութեան վեհադոյն խնդրոյն . ո՞վ
կարգելու զնա ժամանակ , քրտինք ,
սէր նուիրել իւր վարժարանաց :

Այսու ամենայնիւ պէտք չէ չփոթել
մեր կեդրոնն ա՛յն իշխանութեան , իւր
դատաւորը վճիռ ունի իւր շրթանցը
վրայ , իւր քովիկը պատժական օրինա-
գիւրք մը , որոյ աղբեցութեանն ու ու-
ժին առջեւ կը խոնարհիմք՝ եւ հեղու-
թեամբս ու հլուութեամբս եւ դու գոռոզ
յոխորտանօքդ . ա՛յն իշխանութեան՝ ու
րոյ սրտոնեայն կը սաստէ տիրաբար
եւ թուր մը կը կապէ զվիթով ի սրբութիւն
եւ ի նուիրագործութիւն իւր պաշտա-
մանը , այլ բոլոր բովանդակ ունեցածն
է դուրս եւ դուրս յորս մեք չարաչար
կը զեղծանիմք ի վնաս մեր աղբային
սուրբ իրաւանց , եւ հետեւեալ որը կը
դատեմք , կը դատաւարտեմք զինքն
իրեւ անփոյթ :

Դատել , դատաւարտել ցարդ մեզ
անօգուտ խաչեր եղան . վարժարանք
կը մնան հին ցնցոտիներու մէջ , ահա-
ւասիկ տխուր ճամարտութիւն մը , զոր
կարելի չէ հերքել :

Աղբաց շարքին մէջ ապրելու համար՝
ժամանակին պահանջած կատարելու-
թեամբն ընթացք ունենալ հարկ է , ա-
պա թէ ոչ վաղիւ մարդկութիւնն իրա-
ւունք պիտի ունենայ հատանել իրմէն
այն խաւարին մասն ինչպէս վերաբոյժ
բովանդակին խնայելու համար՝ կը կը-
րեն մարմնոյ մը փառութիւնը :

Աղբ. ապրել կը պահանջէ ունենալ
միտք , կամք , սիրտ , զարդարուած այն
առաւելութեամբք , որոյ վրայ յեղեալ
է , իւր ի խաբսիս , ազնուագոյն ընկե-
րութիւն մարդկային սեռի . այս է լոյս
որով նորա մտաւոր հորիզոնին կը հա-
ղորդակցի , ա՛յն ճամարտութիւնները՝
յորս կը բուծանի հողին , զգացմանց
ա՛յն ուղղութիւնը , որ կը բերէ զինքն
ի համարը ընկերութեան : Իսկ ապրել
իրեւ աղբային՝ կը պահանջէ ունենալ
այն կատարելութեանց բովանդակու-
թիւնն , որը իբրեւ ուրոյն յատկանիշ
ցելի մը , անհրաժեշտ է իւր գոյու-
թեան երայխաւորութեանը . այս է՝ ու-
նենալ միտք՝ ծանօթ ա՛յն ամեն խոր-
հրուն , ուր արտիւս է արդիկ մը ա-
ռանձնութեան մէջ , ուր հառաչած է
կուրծք մը , ուր աղօթած է շրթունք մը ,
ուր երգած է աղբային քերթող մը ,
գրած է պատմիչ մը , կոտորած է զօ-

րեղ կուրծք մը . ունենալ սիրտ՝ զեղուն ,
թաթաղուն ա՛յն զգացմամբ , որ մի օ-
րինակ խօսին պաւնէ կրծոց տակ , միւս
նոյն հրեւհն արծարծեն , միեւնոյն ա-
լիքն ու փոփոքն հանեն :

Ասոնք նոր օրինակ բաներ չեն . այլ
քաղաքակրթութեան էական պայմանք .
եւ այս սլատառաւ է որ մեր բարեխնաս
կառավարութիւնն ի սկզբանէ՝ անտի
թոյլ տուած է մեզ՝ մեր աղօթարանե-
րու քովիկն ամբառնալ մեր կրթարան-
ները , ազատութիւն շնորհած է , գի-
տութեանց մշակմանը հետ , ազգային
տարերաց գիտութիւնն եւս մշակել .
թողութիւն ըրած է ամեն թաղի՝ ան-
կախօրէն իւր խնամոցը ներքեւ ունե-
նալ վարժարան մը :

Որչափ մեծ շնորհք , այլ մեք չկա-
րացինք օգուտի անտի որպէս պարտն
էր . զի՛ չուզեցինք իմաստասիրել որ
Աղբ. վարժարանաց մէջ կրթել աղբին
մանկուն , լոյս տալ մտաց , սրտերու
ուղղութիւն՝ Աղբին եւ մարդկութեան
պիտոյիցը ծառայեցնելու , ապագային
գաղանիքը պարզել է : Եւ այս տեսու-
թեամբ՝ մեր թաղային վարժոցք՝ որ առ-
երեւոյթս ոչինչ են եւ կամ ճիշդը խօսե-
լով այնպէս կը թուին , դերմանական
ճամարաններն , գերազանց են իրենց
նուիրական կոչմամբն ու առաւելու-
թեամբը :

Մ. ԿԻՐՈՅԵԱՆ

Դ Ր Ա Մ Ա Ն

Ղապիթիս , 10 դեկտ.

ԸՆԴՀ. Դ. Ա. Ր. Ժ. Ա. Ն.

Օսմ. Գոնս. (Գործուեցաւ)	9,
» (Գործուեցաւ) Գ. Կ.	9, 1/2
» (Գոնս. Գ. Կ.)	9, 1
Ն. Գ. Կ. (Օսմ. Ո.)	70, 30
Բուսնի (Գ. Կ. Կ.)	44, 28
Թրակի (Օսմ. Ո.)	248

ԸՆԴՀ. Դ. Ա. Ր. Ժ. Ա. Ն.

Օսմանեան ոսկի	դր. 100
Անգլիական »	» 110 18
Գաղղիական »	» 87 38
Բոլ »	» 89 38
Գրիմից »	» 51 15
Գառապոն թուղթ »	» 3 70
» արծաթ »	» 39
Մէճիտի տարբ. »	» 108 4
Վեցնոց »	» 102 50
Հինգնոց »	» 102 55
Մէթալիք »	» 99
Մանր մէճիտ »	» 105
Գառապոն »	» 108 10
Ռուսական 5 ֆրանքնոց »	» 76

վերջապէս այժին քով պառկեցայ նորէն եւ լալով ,
հեծեծալով , դանկալ գրկելով քովը մնացի ամբողջ ցե-
րեկ եւ գիշեր . փորձեցի կաթը ծծել սակայն մեռած այ-
ծը կաթ չունէր . լուսնալուսն պէս որոշեցի այժը թողուլ
եւ երթալ իմ սնունդս փնտռել այն տեղը՝ ուր միշտ կը
գտնէի կտոր մը հաց , մէկ կամ երկու գլխաւորնէն
մոխրի ներքեւ եփած եւ խիստ քիչ անգամ ոսկոր մը քիչ
մը մսով :

Այն տեղը ուր ուր ուտելիք կուտային ինձ , հեռի
չէր սեւ եւ լուին մեծ տնէ մը , որուն երկիւղելու կը մօտե-
նայի , վասն զի մարդ մը կար հոն որ վախ կուտար ինձ ,
թէ եւ ինձի վնաս մը տալու ետեւէ չէր . Արդէն ինձի խօսք
չէր ուղղեր բնաւ , չեմ յիշեր որ անոր բերնէն բան մը
լսած ըլլամ բայց միայն մոռնիլն մը նման անոնց որ Մա-
ռէշի անտառին մէջ իմ ականջս կը հնչէին շատ ան-
գամ :

Կտոր մը չոր հաց եւ ոսկոր մը ունէի ձեռքս , երբ
այդ մարդուն տնէն դուրս ելլելու տեսայ . վախը պաշա-
րեց զիս եւ ամենայն արագութեամբ փախչիլ սկսայ .
մարդը ետեւէս եկաւ . երբ մօտեցաւ նա այն թուփին
որուն ետեւէն ապաստանաց էի այժին մօտ , նորէն փա-
խայ աւելի վախնալով եւ դացի անտառին մէջ պահու-
տեցայ առանց աչքէս հեռացնելու այն երկիւղալի մար-
դը :

Սակայն նա զիս չէր փնտռեր . այլ իւր այժը կը
փնտռէր . իւր ուսերուն վրայ առաւ եւ տարաւ զայն .
հեռուէն տեսայ որ գլխին մէջ փոս մը փորեց , իմ
հէք այժս մէջը նետեց եւ թանձր հողով ծածկեց : Յետոյ

նորը ձեռ իմացողութիւնը զարգացուցին , ձեռ միտքը
մշակեցին . Հանրիէթ յաղթեց ձեռ վայրենութեան , ձեռ
կամքը կոտորեց , ձեռ սիրտը ձեռ հողին բացաւ : Ինչ որ
խնդրած էի անկէ , որ ընէ ձեզի համար , ըրաւ . իւր
պաշտօնը վերջացաւ :

Ուրեմն գլուխիդ մի խոնարհէք այդպէս , այլ ինձ
նայեցէք . արցունք կը տեսնեմ ձեռ աչաց մէջ . ինչու
կուլաք . Օրիորդ Հանրիէթէն բաժնուիլը շատ ծանր կու-
ղայ ձեզ . . . բայց միթէ եւս ձեռ քովը չպիտի ըլլամ .
եւ զոր կը սիրէք այնքան ինչպէս Հանրիէթ կը սիրէ իւր
մայրը :

Տղաս , մեծկալ տղաս , ջանացէք ուրեմն հասկնալ
թէ կենաց մէջ շատ կարեւոր բաներ կան : Դուք զայն կը
սիրէք , սովորեցաք զայն տեսնելու ամեն օր , եւ ձեզ
այնպէս կը թուի թէ անկէ հեռանալը զայն մշտնջենա-
պէս կորսնցնել է : Ոչ , բարեկամս , ոչ , փառահեղիք ,
երբ ժամանակը գայ , զայն վերստին պիտի տեսնէք .
ձեռ կեանքը եւ ճակատագիրը փոխելով երգում ըրեք որ
գուք պիտի վայելէք այն ամեն երջանկութիւնը որ իմ
կարողութեանս վեր չէ : Գիտեմ որ առանց Հանրիէթի
երջանիկ չէք կրնար ըլլալ . լաւ ուրեմն , Հանրիէթ ձեռ
կենաց ընկերը , ձեռ կինը պիտի լինի :

Կուլէք ուրախութիւն մը , առաջին երջանկութիւն
մը . մոխի ըրէք ինչ որ պիտի ըսեմ ձեզ Բայց
արդէն թերեւ զգացիք , գուշակեցիք . Հանրիէթ կը սիրէ
զձեզ , հիմա ըսէք ինձ , իմ այս կարեւոր բաժանումը շատ
դառն է , յուսալով հանդերձ սպասելու կարողութիւնը
չպիտի կարենաք ունենալ :

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՐՈՇԱՆՈՒՄ

1885 ՏՎԱԾ

Սեպտեմբերի 10

Ս. Փրկչի Ազգ. Հիմնադրանքի

Գին 3 դրամ

Տպագր. Գ. Պատկանյան (Արամյան)

Կը գտնուի ի Մեծ Նոր խան, միջնայարկ թիւ 49 Հիմնադրանքի Հոգաբարձութեան գրասենեակը և բոլոր հայ գրավաճառաց քով:

ՆԱՐ ՀՐԱՏԱՐԱՆԻ ԹԻՒՆԻՆԻ

ՈՒՆԻՆԻ ԿԱՐ ԶԵՅՈՒՆ

ԼԵՆԻՆՈՒՆ ԱՒԱՆ Ի ԿԻՆԻԿԻՆ

ՆԱՐԱՐԱՐ ԳԻՆ

Տեղեկան, Կենսական, Բանախոսական

և Հեղատնտեսական

Գրեց Յ. Յ. Ալլահաբեկյան

Արամյան մարտի տպագրութեամբ ի լոյս եկած լինելով, կը վաճառուի ամեն գրավաճառաց քով, ի գին 10 դրամ հեկանի:

ԲԱՆԱՐԱՐ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԴԱՐԱՆԻ ԹԻՒՆԻՆԻ

Գրեց Կենսականութեամբ

Մ. Մանուկյան

Երկրորդ Տպագրութիւն

Կը ծախուի մայրաքաղաքի հայ գրավաճառաց քով: Մասնաւորապէս Յ. Զէնճիրճեանի գրատունը, Մահմուտ Փաշա, թիւ 259: Գին 100 փարա:

ԱՌԱՐԱՐ ԶՆՈՐԴ

ՈՒՆԻՆԻ ԿԱՐ ԶԵՅՈՒՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԵՂՈՒՆ

Տասն և հինգ օրէն ուսանելի

Աշխատասիրեաց Մէլէ-Աբէլէ

Կը ծախուի բոլոր հայ գրավաճառաց և ջրածախ Պողոս և Յակոբ աղաներու քով: Գին 100 փարա:

ԾԱՐԱՐ

ԱՌԱՐ ՀԱՅ ՄՍՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ման Բ.

Ի պէտս վարժարանաց

Աշխատասիրեաց Ե. Մանուկյան

Հաւաքածոյի այս Բ. մասին մէջ գրական խիստ նշանաւոր հատուածներ և հրահանգիչ բազմատոժիւններ կան:

Կը ծախուի Յ. Գալաֆեան և Վ. Մարգարեան գրատուններ և ուրիշ գրավաճառաց քով: Գին 8 դր:

ՀԱՄԱՌՈՑ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Դպրոցաց համար

Հին պատմութիւն Արեւ. ժողովրդոց

Հարս Ա.

Երկրորդ տպագրութիւն

Յօրինեց Մ. Մանուկյան

Կը գտնուի ամեն հայ գրավաճառաց քով: Գին 6 դր:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԴԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ

Հեղինակ

ՏՈՒՐՈՒՆ Ս. Ս. Փէշեմարաշեան

Բազմահմուտ Տրէթորը մարդկային պատմութեան և ծաղիկի հիւանդութեան վրայ կը խօսի իւր այր երկասիրութեան մէջ, որ մաքուր թղթի վրայ տպագրուած և բազմաթիւ լուսանկար և փորագրեալ պատկերներով դարձեալ արուած է: Այս գեղեցիկ մատենին, որոյ գինը 35 դր է, կը վաճառուի Պոլսի, Գալաֆեան գրատունը, Ղալաթի, Բակոբ Արշակ Էֆէնտիի թղթավաճառանոցն, և Բերա, Լոբէնց և Գէյլ գրատունը:

ԿՈՒՆԵՏԻՒՆԻՆԻՆԻՆԻ

ԲԱՌԱՐԱՐ

ՖՈՒՆԵՏԵՆԻՆԻ Ի ԹՈՒՐԻՆԵՆԻՆԻ

Աշխատասիրեաց

Մէլէ-Աբէլէ և Մէլէ-Աբէլէ

Պաշտօնեայ Հասարակաց կրթութեան Գրաքննութեան սենեկի

Հրատարակելի Գրեցին Պաշտօնեայ

Այս բառարանն, պարունակած արւեստական եւ գիտական բառերու ճշիւութեամբ, բացատրութեանց յստակութեամբ իւր տեսակին մէջ առաջինը կը համարուի: Սոյն գործը յարգ հրատարակուած Ֆրանսերէն-Թուրքերէն բառարանի վրայ սա առաւելութիւնն ալ ունի որ խորք տառերով տրուած բացատրութիւններն լատին տառերով եւս նշանակուած են անոր մէջ, մասնաւորապէս ի դիւրութիւն օտարազգեաց:

Մասնաւոր խնամքով, գեղեցիկ եւ մաքուր տպագրութեամբ տետր առ տետր ի լոյս կ'ընծայուի Արամյան տպարանէն:

Առաջին հատորն որ երեսուն երկու երեսներով երեսուն եւ մէկ տետրակներէ բաղկացեալ է՝ տետր առ տետր հրատարակուելէ յետոյ կազմուած կը վաճառուի ի գին 60 դր. արծաթ: Բ. հատորին 19 դրոք տետրն եւս հրատարակուած է եւ կը վաճառուի ի գին 2 դր. արծ. իւրաքանչիւրն:

Բ. հատորին 15րդ տետրին հրատարակուած լինելով՝ բաժանորդագրութիւնը փակուած է:

ԳՐԱՎԱՃԱՌ-ԹՂԹԱՎԱՃԱՌ

Յ. ԱՐԱՄԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Պատիւ ունին ծանուցանել արդոյ հասարակութեան և բոլոր գրավաճառաց թէ, միակ առանդակային լինելով Ռ. Յ. Պէրպէրեան Էֆէնտիի բոլոր գործոց, գնել փափաքողներն կը հրաւիրուին գիմել յիւրեանց վաճառատուն որ ի Պոլսի Պահճէ-Գարու Համալսարանի թիւ 34:

Ռ. Յ. Պէրպէրեան Էֆէի գործերը
Առաջին Տերեւը (միայն 1 օրինակ մնացած) 20
Գաղափարական Տեսութիւն 7 1/2
Հէրման և Տորթիէա թղթավաճառութիւնը 40
Հէրման և Տորթիէա կաղմեալ 13
Երկու բանականութիւնը 5
Ժողովրդեան Չրօսանքներն 4
Երեք Բանախոսութիւն ի մի կազմուած 10

Ա. Զ. Գ.

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՆԱՐԱՐԱՐ ԶՆՈՐԴ

Պաշտօն-բազար Թանգի փողոց թիւ 59

ճիշդ դիմ առ դիմ աղբիւրին

Մ. Հ. Տէօքմէճեանի վաճառատան մէջ կը գտնուին նալարեղինաց վերաբերեալ ամեն տեսակ ապրանքներ, որպիսիք են, խաչ-վէ՛ սովորական, լաւ եւ ընտրադոյն (Մարթինիքա). շաքար, թրիէսթի, Մարտիկոյ և Հօլանտայի, այլեայլ տեսակ ըսքարմաշէթներէ զատ, Ֆրանսական բուն Ֆուրնիէ. Սիպիլի թարմիւղ՝ Նաբոլի և Ճէնովայի մաքարոն ու շէշերի. Բրինձ՝ Մախսուս և Բիւզօն առաջին կարգի. անուշեղենի և խմորեղենի, յատուկ լաւագոյն ալիւրներ. Բանտիոյ եւ Այվալըքի ընտիր աճառ. քօլա, ձէթ, քարիւղ (կաղ), ի մի բան, սոյն վաճառատան մէջ կը ծախուի իր ամեն տեսակներով լաւագոյնն այն պիտանի բաներու, որք առեւտրական սոյն ճիւղին կը վերաբերին:

Դիւերը գոհացուցիչ են:

ԱՊՐԱՆԻ ԶԿԱՅ

ՓՈՒՍՊՐՈՒԹԻՒՆ

Կոսթա Լալէլի ճամբի դէմ թիւ 13 մի նոր գեղարան բացուած է, ուր գեղադրեր կը պատրաստուին փութով եւ մասնաւոր խնամով, կը գտնուին նաեւ եւրոպայէ եկած տմեն տեսակ պատրաստ գեղեր հատով կամ որ եւ իցէ քանակութեամբ, զորս նշանաւոր գործարաններէ ուղղակի բերել կուտայ իւր անուան:

Սոյն գեղարանի բացումը յոյժ օգտակար ծառայութիւն մ'է հասարակութեան, մասնաւոր նիւթական մեծ շահաբերութիւն ամեն անհոյս որք իրենց փնտրածն ճշդապէս գտնելու համար դատապարտուած են հեռաւոր տեղեր գիմել:

Պատուարժան յաճախորդները դնոց չափաւորութեան հետ գեղօրէից բնորութեամբ գոհացրեն իրեն սկզբունք ընտրող սոյն Տ. Ալլահաբեկյան գեղարանը, որ երկար տարիներէ ի վեր հոգաւոր եղած է Եֆէն-ճամբի Բօթախանէի դէմ՝ այս անգամ ամբողջապէս փոխադրուած է Կոսթա Լալէլի ճամբի դէմ թիւ 13:

Սոյն փոխադրութեան առթիւ եւրոպայէ բերել տուած է խիստ թարմ հանգային ջրեր, Պօրտոյի եւ Մալթայի գինիներ, զանազան ըմպելիք, անուշահոտք, եւ այլն եւ այլն:

Նշանաւոր է միանգամայն սոյն գեղարանը իւր ջրան իւղի մասնաճիւղով, եւ յիշուի յաճախորդը զմայլած են ապրանք ընտրութեան, մաքրութեան եւ գնոց չափաւորութեան:

Թիշեալ գեղարանը միշտ կը յաճախեն ճարտար եւ հոգաւոր բժիշկներ, խնդրուած բժիշկներու համար ալ պէտք է լուր տրուի ժամանակին:

Ղալաթի հանրաժանօթ վաճառական Մինասեան Էֆէնտիի որդի Տօքմէճօր Մինասեան Էֆէնտի բարեհաճած է արդէն ուրբաթ օրեր ձրիաբար դարձանել ալիւրաներն:

Ա. Զ. Գ.

Լրագիրս ձեռքէ կը ծախուի նաեւ Պահճէ-գարու ջրավաճառ Պօղոս և Յակոբ աղաներուն խանութը:

—Օ՛հ, բարեբար իմ, բարեկամ իմ, հայր իմ, պօռնաց երկտասարդը աննկարագրելի եղանակաւ մը:

Եւ նման այն մանուկին որ յանդիմանութիւն լսելէ չկրնար գգուել կուղէ, մեղմիւ գլուխը ծռեց Պ. Լակարտի ուսոց վրայ:

Պ. Լակարտ գրկեց և կուրծքին վրայ սեղմեց ու ժով հաղիւ իւր յուզումը կրնար բռնել:

Պահ մը լուռ մնացին. յետոյ Պ. Լակարտ շարունակեց.

—Յովհաննէս, մինչև այսօր ձեր մանկական տարիքին վրայ հարցում մը ըրած չեմ ձեզ. բնաւ հարցուցած չեմ թէ ինչ յիշատակներ կրցար պահել ձեր մանկութեան նկատմամբ. այսօր դո՛հ պիտի ընէք զիս, եթէ ձեր յիշողութեան մէջ ինչ որ մնացած է պատմէք ինձ: Ձեր անցեալ կեանքին վրայ շատ բաներ գիտեմ, սակայն դո՛հ պիտի լինիմ ձեր նախկին յիշատակներուն վրայ տեղեկութիւններ լսելով:

—Իմ յիշողութեանս մէջ շատ անստոյգ և խառնաշփոթ են այդ ամենը:

—Հոգ չէ, ըսէք:

Երկտասարդը պահ մը մտածեց և սկսաւ այսպէս:

—Որքան որ կը յիշեմ, անտառի մը մէջ եմ: Հաղիւ հագուելով ոտքերս մերկ և գլուխս բաց անտառներու մէջէն կը վազեմ, հետո ունիմ իմ միակ ընկերս և բարեկամս, ճերմակ այծ մը. այս կենդանին իմ ստնտուս է և ցորձափ ապրեցաւ, իմ միակ սիրելիս եղաւ: Երբ կանօթեանայի կամ կը ծարաւէի և ուտելու կամ խմելու բան մը չէի գտներ, այժին ներքեւ ծռելը կը գնէի և կը

ծծէի: Երկուքնիս ո՛րքան զիտար կը սիրէինք, ամեն ուրեւ ետեւէն կ'երթայի: Երբ ինձմէ կը հեռանար խոտ ու տերու համար եւ յանկարծ չէի տեսներ զէնքը, ճիշդ կ'արձակէի: Ո՞նմիջապէս մայրսն մը կը պատասխանէր ինձ. կ'սկսէի վաղել դէպ այն կողմը, ուր կը գտնուէր այժը. և կը տեսնէի որ նա դէպ առ իս կը վազէր. յայնժամ կը գգուէր զիս. ես ալ թեքս վիզը կանցունէի եւ կը գրկէի: Ամառային դիւերը երկուքնիս մէկէն մեւ՝ մեռելի վրայ կը պառկէինք, մեծ ծառի մը ոտքը, կամ մեծ խոտերու մէջ, միշտ վիզը կը բռնէի, նա ալ թաթերուն մէջ կ'տնէր զիս եւ այսպէս իրար գրկելով կը պառկէինք:

Անտառին մէջ խրճիթ մը ունէինք, տեսակ մը քարայր, ուր դուռած էր յարդէ տնկողին մը, ամառը երբ անձրեւէր կամ գիշերը ցուրտ լինէր, հոն կապատանէինք, նոյնպէս ձմեռը՝ ցուրտէն, հողմէն և ձիւնէն պատապարուելու համար:

Առաւօտ մը երբ արթնցայ տեսայ, որ այժս կողերուն վրայ պառկած էր թաթերը երկնայեանով, անշարժ. դըլուլը ընտա չշտկեց ինչպէս սովորութիւն ունէր ինձ նախելու և զիս գգուելու համար. ոտք ելայ, սակայն նա չչարժեցաւ. Թիշ արձակեցի. այս ճիշդ լուր կը ճանչէր և հեռուէն կը լսէր. սակայն զուր տեղին սպասեցի որ մայրսն գրկել թաւաղըր ինչպիսի անոր վրայ սակայն նա միշտ անշարժ էր գիտնացեալ և պաղ. յայնժամ սուր աղաղակներ արձակեցի, լայի, հեկեկացի. տակաւին չէի գիտէր թէ ինչ է մահը: